POHJOIS-POHJANMAA
COUNCIL OF OULU REGION

Pohjois-Pohjanmaan järjestökenttä 2026

Maakunnallisen järjestökyselyn tulokset

Sisällys

1. Johdanto 3
2. Monialainen vastaajajoukko 4
3. Järjestöjen toimintaympäristö muutoksessa 5
4. Järjestöjen toimintaedellytykset 6
5. Yhteistyö kuntien kanssa 7
6. Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa 7
7. Järjestökentän vahvuudet 8
8. Kehittämistarpeet ja tulevaisuuden riskit 9
9. Johtopäätökset 10

1. Johdanto

Tämän raportin tarkoituksena on kuvata Pohjois-Pohjanmaan järjestökentän nykytilaa, toimintaympäristöä sekä keskeisiä kehittämistarpeita maakunnallisen järjestökyselyn tulosten perusteella. Kysely toteutettiin keväällä 2026, ja siihen vastasi yhteensä 166 järjestötoimijaa eri puolilta maakuntaa.

Kysely tarjoaa laajan näkymän järjestöjen toimintaedellytyksiin, vapaaehtoistoimintaan, yhteistyöhön, rahoitukseen, toimitiloihin sekä kuntien ja hyvinvointialueen kanssa tehtävään yhteistyöhön. Tulokset kuvaavat kyselyyn vastanneiden järjestöjen näkemyksiä eivätkä sellaisenaan kaikkia Pohjois-Pohjanmaan järjestöjä.

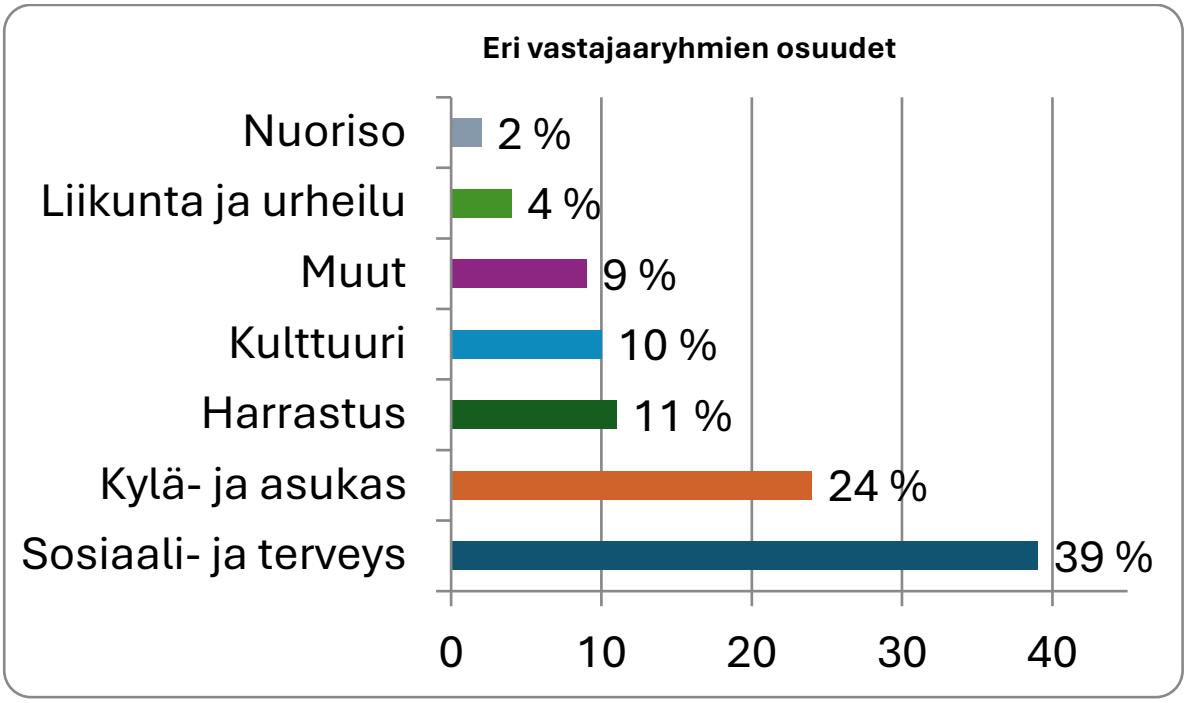
Kyselyn on Pohjois-Pohjanmaan järjestöneuvottelukunnan toimeksiannosta toteuttanut toiminnanjohtaja Anna Katajala Pohjois-Pohjanmaan Sosiaali- ja terveysturvayhdistyksestä.

2. Monialainen vastaajajoukko

Kyselyyn vastasi järjestöjä 24 kunnasta. Vastauksia saatiin sekä pieniltä paikallisilta yhdistyksiltä että maakunnallisilta ja valtakunnallisilta toimijoilta. Vastaajajoukko muodostaa monipuolisen poikkileikkauksen Pohjois-Pohjanmaan järjestökentästä.

Toimialajakauma

Kyselyyn saatiin vastauksia laajasti eri järjestötoimijoilta.

Vastaajajoukko osoittaa, että maakunnan järjestökenttä on merkittävästi laajempi kuin sosiaali- ja terveysjärjestöt yksin. Vastauksissa näkyvät myös kylien kehittäminen, kulttuuriperintö, harrastustoiminta, liikunta, nuorisotyö, maanpuolustus, ympäristötoiminta ja paikallinen yhteisöllisyys.

Toiminta-alueet

Yli puolet vastaajista toimii kunta- tai kylätasolla, mutta mukana on myös seudullisia, maakunnallisia ja valtakunnallisia toimijoita. Tämä näkyy tarpeiden erilaisuutena: kyläyhdistyksissä korostuvat paikalliset toimitilat ja toimijat, kun taas maakunnalliset järjestöt nostavat esille alueellisen saavutettavuuden, henkilöstöresurssit ja pitkäjänteisen rahoituksen.

3. Järjestöjen toimintaympäristö muutoksessa

Ikääntyminen näkyy koko järjestökentässä

Ikääntyminen on aineiston vahvin läpileikkaava ilmiö. Se näkyy jäsenistön ja vastuunkantajien vähenemisenä sekä vapaaehtoistoiminnan haasteina lähes kaikilla toimialoilla. Kyse ei ole pelkästään eläkeläisjärjestöjen tai potilasjärjestöjen ilmiöstä, vaan sama teema toistuu myös kyläyhdistyksissä, kulttuuriyhdistyksissä, harrastusjärjestöissä ja liikuntaseuroissa.

Sitoutumisen muutos

Aineisto ei tue ajatusta siitä, että ihmiset eivät olisi kiinnostuneita osallistumaan. Sen sijaan vastauksissa näkyy muutos osallistumisen tavoissa. Moni järjestö kuvaa tilanteen niin, että ihmiset osallistuvat mielellään yksittäisiin tapahtumiin mutta eivät halua sitoutua pitkäkestoisiin vastuutehtäviin tai hallitustyöhön.

Tämä haastaa perinteiset järjestötoiminnan rakenteet ja korostaa vapaaehtoistoiminnan koordinoinnin merkitystä.

Alueelliset muutokset

Monissa vastauksissa nousi esille väestön väheneminen, palveluiden keskittäminen sekä pitkien etäisyyksien vaikutukset toimintaan. Erityisesti maaseutualueilla toimivat järjestöt kokevat, että palveluiden saavutettavuus heikkenee samalla kun järjestöjen merkitys paikallisen hyvinvoinnin ylläpitäjänä kasvaa.

4. Järjestöjen toimintaedellytykset

Rahoitus

Rahoitus nousi aineiston yleisimmäksi huolenaiheeksi. Vastaukset osoittavat, että järjestöt eivät kaipaa ainoastaan lisää rahaa, vaan erityisesti ennakoitavuutta. Useat vastaajat korostavat, että toiminnan suunnittelu vaikeutuu, jos rahoituspäätökset ovat lyhytjänteisiä tai epävarmoja.

Pienet vapaaehtoispohjaiset yhdistykset toivovat yksinkertaisempia avustushakemuksia ja kevyempää raportointia (kunnat- ja hyvinvointialue).

Toimitilat

Toimitilat näyttäytyvät järjestöille paitsi toiminnan mahdollistajana myös kasvavana riskinä. Osa vastaajista toimii toimivissa järjestötaloissa tai kunnan tarjoamissa tiloissa, kun taas osa kamppailee tilojen puutteen, korkeiden kustannusten tai esteettömyyden kanssa.

Useissa vastauksissa korostui:

- maksuttomien tilojen merkitys
- esteettömyys
- varastotilat
- sähköiset varausjärjestelmät
- kylätalojen ja järjestötalojen merkitys.

Vapaaehtoistoiminta

Vapaaehtoisia ei nähdä pelkästään resurssina vaan toiminnan perustana. Monissa vastauksissa kuvataan, että vapaaehtoisten saaminen ja tukeminen vaatii aiempaa enemmän suunnitelmallisuutta. Hyviksi käytännöiksi mainitaan tehtävien pilkkominen, matalan kynnyksen osallistuminen, koulutus sekä vapaaehtoisten huomioiminen.

5. Yhteistyö kuntien kanssa

Kunnat näyttäytyvät vastaajille ensisijaisesti tilojen tarjoajina, avustusten myöntäjinä ja paikallisen yhteistyön mahdollistajina. Monissa kunnissa yhteistyötä pidetään toimivana, mutta samalla toivotaan nykyistä aktiivisempaa vuoropuhelua ja järjestöyhdyshenkilöiden panosta.

Erityisesti nousivat esiin:

- säännölliset järjestötapaamiset
- tiedonkulun parantaminen
- järjestöjen osallistuminen suunnitteluun
- järjestöjen asiantuntemuksen hyödyntäminen hyvinvoinnin edistämisessä.

6. Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa

Hyvinvointialueeseen liittyvät vastauksien keskeisiksi teemoiksi nousevat:

- yhteyshenkilöiden vaikea löydettävyys
- tiedonkulun puutteet
- järjestöjen heikko tunnettuus hyvinvointialueella
- palveluohjauksen vähäisyys
- asiantuntijayhteistyön tarve.

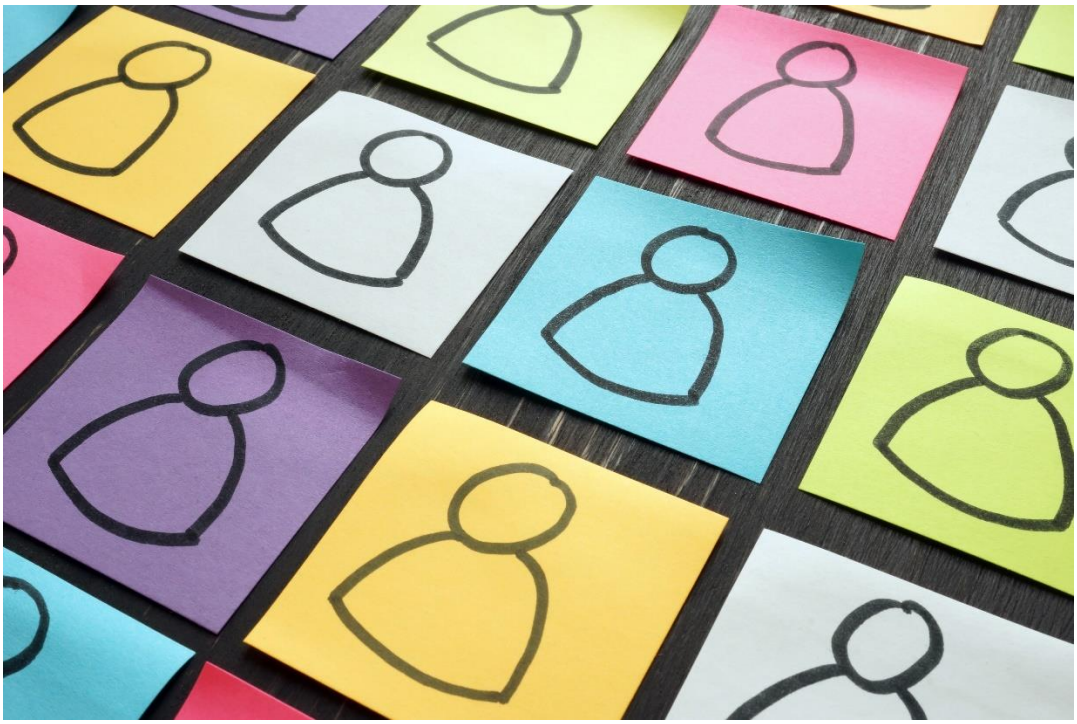
Samaan aikaan aineistossa näkyy vahva halu tehdä yhteistyötä Pohteen kanssa. Useat järjestöt näkevät itsensä hyvinvointialueen täydentäjinä ja kehittämiskumppaneina.

7. Järjestökentän vahvuudet

Aineiston perusteella Pohjois-Pohjanmaan järjestökentän vahvuuksia ovat:

- vahva paikallistuntemus
- laaja vapaaehtoistoiminta
- yhteisöllisyys
- vertaistuki
- matalan kynnyksen kohtaamispaikat
- kyky tavoittaa erilaisia kohderyhmiä
- yhteistyöhalukkuus
- toiminnan monipuolisuus.

Järjestökenttä tuottaa merkittävää hyvinvointia sekä kaupungeissa että maaseudulla, usein hyvin pienillä resursseilla.

8. Kehittämistarpeet ja tulevaisuuden riskit

Aineiston perusteella keskeiset riskit liittyvät ennen kaikkea toimintaedellytyksiin.

Rahoitusriskit

- rahoituksen epävarmuus
- kasvavat kustannukset
- hallinnollinen kuormitus

Vapaaehtoistoiminnan riskit

- ikääntyminen
- vastuunkantajien vähentyminen
- sitoutumisen muutos

Tilariskit

- toimitilojen puute
- kustannukset
- esteettömyyshaasteet

Yhteistyöriskit

- tiedonkulun puutteet
- heikot yhteistyörakenteet
- järjestöjen äänen jääminen kuulumattomiin

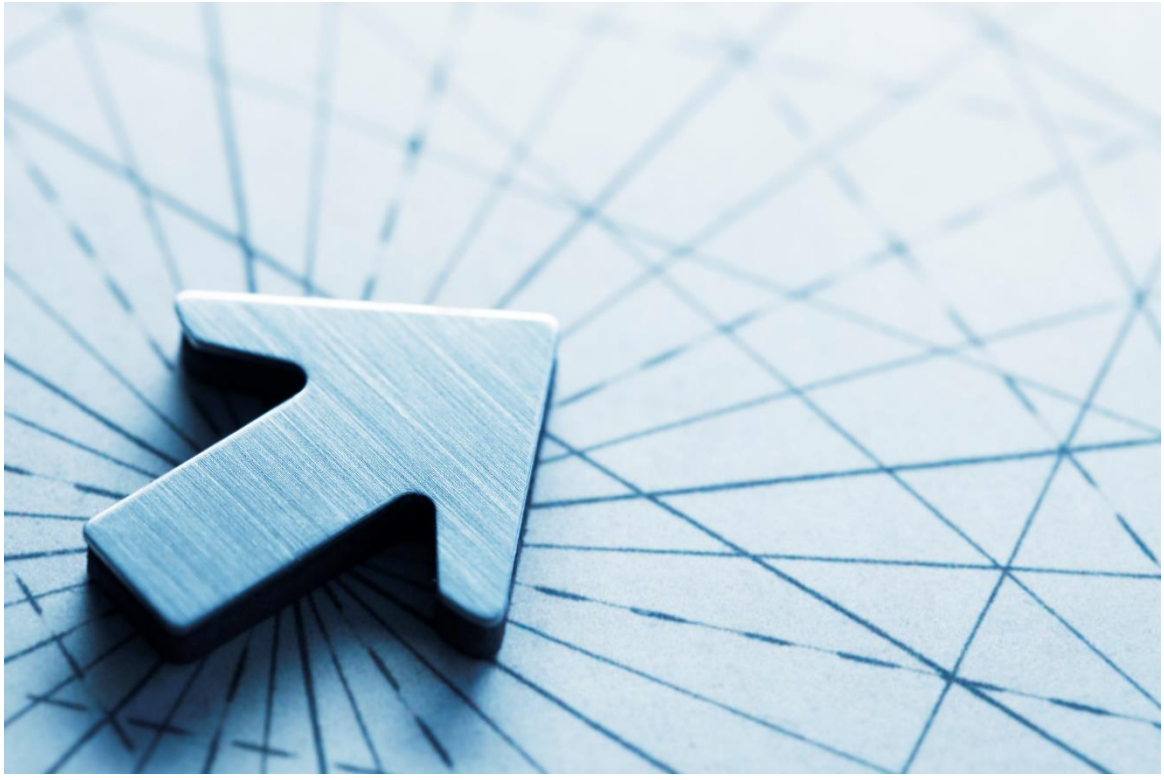
Alueellinen eriarvoisuus

- pitkät etäisyydet
- väestökato
- palveluiden keskittyminen.

9. Johtopäätökset

Kyselyn perusteella Pohjois-Pohjanmaan järjestöjen suurimmat haasteet eivät liity toiminnan sisältöön vaan toimintaedellytyksiin. Järjestöillä on vahva halu toteuttaa erilaista toimintaa, mutta rahoituksen epävarmuus, vapaaehtoistoimintaan liittyvä murros, toimitilat sekä yhteistyörakenteiden toimivuus vaikuttavat ratkaisevasti siihen, millaisia mahdollisuuksia niillä on vastata alueen hyvinvointi- ja osallisuustarpeisiin.

Pohjois-Pohjanmaan liitto ja järjestöneuvottelukunta käyttää tämän kyselyn tuloksia järjestötoiminnan kehittämiseen ja vaikuttamistyöhön.

POHJOIS-POHJANMAAN LIITTO | COUNCIL OF OULU REGION
Poratie 5 A, 90140 Oulu, Finland | +358 40 685 4000 | www.pohjois-pohjanmaa.fi